

те". Поетът се оказва атакуван на два фронта, подложен на изтерзание и "отляво" и "отдясно" (ако мога да използвам тия два най-обща термина). Отляво са онези, които не виждат нищо отвъд социално-политическата "ангажираност" на изкуството. А отдясно са уж културни люде, които не виждат по-далеч от носа си, т.е. правят от собствения си съмнителен вкус - един вкаменен предразсъдък - мерило на вси неща, на всички сложен свят и цялото богатство на духа.

Онези "отляво", които сънуват найае, и биват силно подразнени, че още в началото на века П. П. Славейков писа (по повод на Яворов) за "социалната тъга", сиреч за "спукана цигулка, на която се свирят най-изтъркани мелодии"⁴⁰. А пък на интелектуалците "отдясно" (С. Радев и други), им боде очите защо Яворов не отговаря на техния персонален "образец" за поет, защо не прилича на френските символисти, и др. подобни.⁴¹ И какъв е всъщност този наш голям поет? А самият той, в писмо до д-р Кръстев, съвсем ясно се изрази по въпроса: "На всеки случай, между кои съм днес? В "Преди и сега" Сл. ме тури на особно - и той беше прав. Защото аз съм един кърджалия".⁴²

И тъй, какъв е Яворовият "status quo ante" към датата на времето, което е предмет на нашите разсъждения? Отново избликуват противоречия, несъобразности, претенции да бъде вкаран Яворов в някакъв прокрустов "калъп", та белким дойде някому по мярка това самотитно творчество, което само си изработва собствена мяра и се движи в нейните (твърде големи, колосални) граници. Отново всички крайности в българския обществен живот искат да си присвоят тази уникална личност и уникалното ѝ творческо дело (за Ботев спореха комунисти и анархисти, а буржоазията поне го уважаваше).

И значи, какво излиза? Социалистите не могат да му простят, че напусна редовете им, понеже поумня. Те с носталгия си спомнят, че Яворов за първи път е печатал в тяхното списание "Ден". Това го пише Георги Бакалов, а също така изтъква стихотворе-

---

40. *Българската критика за П. К. Яворов*. С., 1977, с. 21

41. Радев С. *Погледи върху литературата, изкуството и лични спомени*. С., 1965, с. 335

42. Яворов. *Събрани съчинения*. Т. 5, 1979, с. 57.